Ankara Üniversitesi Elektronik kaynakları ve kullanıcı analizi

Prof. Dr. Doğan Atılgan*

Kütüphaneci Aynur Moral Başer**

Özet:

Ankara Üniversitesi dağınık yerleşkeli bir kent üniversitesi konumundadır. Bu nedenle merkezi bir kütüphane yapısına sahip değildir. Kütüphane hizmetleri lokal olarak birim kütüphanelerinde verilmektedir. Merkezi bir yapı olarak örgütlenmiş Kütüphane ve Dokümantasyon daire başkanlığında ise merkezi bütçeleme, Koordinasyon ve elektronik hizmetler planlanmaktadır.

Ankara Üniversitesi köklü yayın geleneği olan bir üniversitedir. Aynı zamanda kültürel miras açısından da önemli kaynaklardan oluşan bir dermeye sahiptir. Bu kaynakların dijital ortama atılması ve hizmete sunulması yanında açık erişim ve kurumsal açık arşiv çalışmaları bilgi hizmetleri açısından önemli bir yer tutmaktadır. Açık erişimli kaynakların ulusal ve uluslararası düzeyde kullanımı ise yayınların atıf oranlarını artırmakta, yazarları ile üniversitemizin tanınırlığı açısından önemli katkılar sağlamaktadır.

Bu bildiride Ankara Üniversitesi elektronik yayınları tanıtılarak ve kullanım analizi yapılacaktır. Bu analiz çerçevesinde elektronik kaynakların bilim dalları açısından kullanımı analiz edilirken hangi tür ve içerikteki yayınların yoğun olarak kullanıldığı saptanarak gelecek yıllara ilişkin olarak strateji belirlenecektir.

Anahtar kelimeler: Ankara Üniversitesi kütüphanesi, veri tabanları, açık erişim, kullanım istatistikleri

Abstract

Ankara University is a city university with multiple campuses spread throughout Ankara. Thus, the university does not have a centralized library system. Library services are locally offered at the libraries within individual units. The Directorate of Library and Documentation, which has been organized as a centralized body, is responsible for central budgeting, coordination and planning of electronic services.

* Ankara Üniversitesi BBY Öğretim üyesi. atilgan@ankara.edu.tr

** Ankara Üniversitesi KDDB Kütüphaneci. amoral@ankara.edu.tr

Ankara University is an institution with a longstanding tradition of scholarly publishing. At the same time, the university holds a collection of sources which are valuable for being a part of national cultural heritage. Both the digitization of these sources and the efforts toward open access and institutional open archives have importance with respect to information services. The national and international utilization of open access resources help increase the number of citations of scholarly publications and significantly contribute to the recognition of authors and our university.

In this paper, the electronic publications of Ankara University will be introduced and their utilization analysis presented. As part of the study, the utilization of electronic sources on the basis of disciplines will be analyzed, and the types and contents of publications which are most intensively used will be specified so as to develop a strategy for upcoming years.

Keywords: Ankara University libraries, databases, open access, usage statistics

Giriş:

Bir ülkenin gelişmişlik düzeyini belirleyen bilim/kültür/sanat kurumları arasında üniversiteler ilk sırayı alır. Temelde düşünme becerisi kazandıran üniversiteler, bir yandan bilgi üretirken, öte yandan eğitim-öğretim aşamasında ürettiği bilgiyi ve düşünceyi yaymakla da yükümlüdürler. Üniversiteler, bu temel işlevlerini yerine getirirken kendi yapılarında yer verdikleri kütüphanelerden büyük ölçüde yararlanırlar. Bu nedenle tarih boyunca hemen hemen bütün üniversiteler zengin bir kütüphane kurabilmek için büyük çaba harcamışlardır.

İyi bir üniversite kütüphanesinin her şeyden önce iyi örgütlenmiş olması, ardından daha iyi hizmet verebilmek için de çağdaş gelişmeleri yakından izlemesi gerekir. İyi bir üniversite kütüphanesi, kullanıcıların gereksinim duyduğu bilim/kültür/sanat vb alanlardaki bilgi kaynaklarını sağlar; düzenler ve oluşturduğu okuma ve çalışma alanlarında hizmete sunar. Aynı zamanda diğer kütüphane vb kuruluşlarla bilgi ve belge paylaşımı konusunda işbirliği yapar.

Bilgi ve iletişim teknolojileri alanlarındaki gelişmeler, bilginin etkin ve hızlı iletilmesine olanak sağlamaktadır. Aynı zamanda bilgi teknolojilerinin yayıncılık alanında kullanılması, oluşturulan yayınların içerik ve sunuluş biçimlerini de önemli ölçüde değiştirmiştir. Bilgiler elektronik ortamda üretilip saklanmaya ve hizmete

sunulmaya başlanmıştır. Bilgi kaynaklarının elektronik ortamlarda saklanması, bu bilgilere erişmek için iletişim teknolojilerin geliştirilmesi ve ağlar aracılığı ile söz konusu bilgilerin kullanıma sunulması ise elektronik kütüphane kavramının önemli bir boyutunu oluşturmaktadır.

Elektronik kütüphanelerin gelişimi

Günümüzde kütüphane kaynakları artık sadece basılı kaynaklardan oluşmamaktadır. Bilgi kaynaklarının hızla artması kütüphanelerin bu kaynakların tümüne basılı ortamda sahip olma ve güncel olarak hizmete sunmasında güçlüklerle karşılaşmasına neden olmuştur. Basılı kaynaklardaki hızlı artış ile erişim ve hizmete sunmadaki güçlükler yayınların elektronik ortamda üretilmesi ve hizmete sunulması ile giderilmeye çalışılmıştır. Kütüphanelerin önemli bilgi kaynakları arasında elektronik kaynaklar önemli bir yer tutmaktadır. Elektronik kaynaklardaki hızlı gelişmeler ile birlikte bilgi teknolojilerinin kütüphanelerde yoğun olarak kullanılması kütüphanelerin de yeniden yapılanmalarını zorunlu hale getirmiştir. Yayınların elektronik olarak sağlanması, düzenlemesi arşivlenmesi ve internetin sunduğu olanaklardan yararlanarak hizmete sunulması da elektronik kütüphane kavramını doğurmuştur.

Ankara Üniversitesi Bilgi hizmetleri

Üniversitelerde bilgi teknolojilerinin ve buna bağlı olarak bilginin yaygınlıkla kullanılması araştırma ve akademik çalışmaların yoğunluğundan kaynaklanmaktadır. Bilgi teknolojilerinin ve buna bağlı olarak bilginin yoğun olarak kullanıldığı bir üniversitede bilgi daha çok üretilmektedir.

Ankara Üniversitesi bilgi ve bilgi teknolojilerinin araştırma ve geliştirmedeki öneminin bilincinde olarak, araştırmacı ve öğretim elemanlarına bu teknolojilerden yararlanarak geniş bir bilgi hizmeti sunmaktadır.

Ankara Üniversitesinin 1946 yılında kurulmasıyla birlikte "Ankara Üniversitesi Kitaplığı"nın oluşturulmasına da hemen başlanmıştır(Ankara Üniversitesi Tarihçe, 2006:15). Ankara Üniversitesi tarihsel gelişiminin kendine özgü koşulları nedeni ile faaliyetlerini çok yerleşkeli bir sistem içerisinde sürdürmektedir. Bunun sonucu olarak, Ankara Üniversitesinde tüm birimlere hizmet veren bir Merkez Kütüphane

bulunmamaktadır. Üniversitede bilgi hizmetleri merkezden koordine edilmekte hizmetler elektronik kaynaklarla desteklenmektedir. Üniversitede verilen kütüphane hizmetleri ise Fakülte ve Yüksekokul ve araştırma merkezlerinde bulunan kütüphane ve öğrenme merkezleri aracılığı ile sürdürülmektedir. Bilgi hizmetleri her düzeydeki eğitim-öğretim (önlisans, lisans, lisansüstü) ile bilimsel çalışmaları önemli ölçüde desteklemekte, eğitim-öğretimin başarısını ve bilimsel araştırmaların kalitesini doğrudan etkilemektedir.

Bu bilinçten hareket eden Ankara Üniversitesi kütüphane web sayfasında misyonu:

"Üniversitemizin, ulusal ve uluslararası düzeyde bilimsel mükemmeliyetçiliği hedefleyen bir araştırma ve eğitim kurumu haline gelmesini desteklemek".

Vizyonunu ise: *"Kaliteli ve hızlı kütüphane hizmetlerinde lider olmak. Kullanıcılarımızın ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikteki materyalleri dermemize kazandırarak etkin kullanımı sağlamak. Zaman ve mekan sınırlaması olmaksızın akademik program ve bilimsel araştırmalarından doğan bilgi ihtiyaçlarına yanıt vermek. Yaşam boyu öğrenen bireylerin yetişmesini sağlamak. Çağdaş, yenilikçi ve değişimci niteliklerimizle bilgi üretimine katkıda bulunmak".* olarak belirlemiştir.(Ankara)

Bu vizyon ve misyonlar ile hizmet üreten Ankara Üniversitesinde 13 fakülte kütüphanesi vardır. Ayrıca, 10 adet yüksekokul, 6 adet araştırma merkezi kütüphanesi olmak üzere toplam 29 adet hizmet birimi bulunmaktadır. Bilgi hizmetleri her düzeydeki eğitim-öğretim (ön lisans, lisans, lisansüstü) ile bilimsel çalışmaları önemli ölçüde desteklemekte eğitim-öğretimin başarısını ve bilimsel araştırmaların kalitesini doğrudan etkilemektedir.

Bilgi Kaynakları:

1946 yılının son aylarında etkinliğine başlayan üniversite kütüphanesine ilk yılın sonunda 1071 cilt kitap satın alınmıştır(Ankara Üniversitesi Tarihçe, 2006:15). Yayın sağlama, kuruluşundan günümüze üniversitenin önem verdiği konuların başında gelmektedir. Ankara Üniversitesi Kütüphaneleri, üniversitede eğitim verilen bilim dallarını sayısına paralel olarak zengin bir koleksiyona sahiptir. Güncel yayınların yanı sıra sahip olduğu nadir eserleriyle de diğer üniversite kütüphaneleri arasında öne çıkmaktadır. 2011 yılı sonu itibarıyla Üniversite kütüphanelerinin toplam basılı kitap sayısı 676.000'dir. Süreli yayın sayısı başlık olarak 9300 iken, toplam cilt sayısı 90.000'in üzerindedir. Ayrıca 31341'in üzerinde lisansüstü tez vardır. Ayrıca 15.000'i Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi'nde olmak üzere toplam 17.000 cilt

yazma eser bulunmaktadır. Kütüphanelerde geleneksel bilgi hizmetlerinin yanı sıra elektronik bilgi kaynaklarıyla da araştırmacılarına 7 gün 24 saat kesintisiz hizmet verilmektedir.[1]

Veri Tabanları

Ankara Üniversitesi sunduğu bilgi hizmetlerinin kalitesini artırmak, daha çok araştırmacıya daha geniş zaman dilimlerinde hizmet sunabilmek amacıyla basılı dermesinin yanı sıra elektronik dermesini de her geçen gün geliştirmektedir. Elektronik kütüphane aracılığıyla dünyanın önde gelen yayınevleri tarafından hizmete sunulan veritabanları ile kullanıcılarına zaman ve mekân sınırlaması olmaksızın hizmet verilmektedir. 2011 yılı sonu itibari ile 30 servis sağlayıcı tarafından hizmete sunulan 8 tanesi bibliyografik (danışma), 10 tanesi e-book, 51 tanesi tam metin olmak üzere 73 veri tabanı kullanıcılarımızın erişimine açık bulunmaktadır(Ankara Üniversitesi).

Tam Metin Erişimli Genel Konulu Veri Tabanları:

Tablo 1 den de görülebileceği gibi genel konulu veri tabanlarında en çok tam metin veri indirilen veri tabanı Science Direct'dir. Buna karşılık en az kullanılan veri tabanı ise pecya olmuştur. Bu istatistikler yılsonunda yarar maliyet açısından değerlendirilmekte ve gelecek yıllara ilişkin derme geliştirme politikasının oluşturulmasında kaynak olarak kullanılmaktadır. Veri tabanlarının yapısı ve içerdikleri kaynak sayısı da kullanımın değerlendirilmesinde etken olmaktadır. Makale başına en düşük maliyet OUP ve Sage veri tabanlarında kendini göstermektedir. Abonelik bedeli Tübitak Ulakbim tarafından ödenen veri tabanlarının Ankara Üniversitesi adına ödenen bedele ulaşılamadığı için maliyeti ölçülememiştir.

---

[1] Ankara Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı ile 06 Ocak 2012 de yapılan görüşme

Tablo 1. Genel konulu veri tabanları 2011 kullanım istatistiği ve maliyeti

2011 Yılı Tam Metin Veri Tabanları	Konu	Tarama	İndirme	Birim Fiyat
Academic Search Premier (Ebsco)	Genel	88458	17132	Ulakbim
Annual Reviews	Genel	4080	9042	0.6 $
Britannica	Genel	3567	1994	0,8 $
Business Search Complete (Ebsco)	Genel	80957	4683	Ulakbim
Cambridge	Genel	28159	16476	0.4 $
Emerald	Genel	42574	25316	0,2£
Oxford University Press	Genel	18269	14800	0.12 $
Pecya	Genel	513	229	10.8TL
ProQuest Dissertations	Genel	53656	8659	2.2$
Sage	Genel	13750	14808	0.3$
ScienceDirect	Genel	65417	53731	Ulakbim
SpringerLink	Genel	6713	30824	1€
Wiley InterScience	Genel	-	67690	0.9€

Tam Metin Erişimli Konu Veri Tabanları:

Kullanım ve maliyet analizi konu bazında tam metin açısından değerlendirildiğinde ise tıp bilimleri ve fizik alanındaki veri tabanlarının en çok kullanıldığı ve buna bağlı olarak da en az maliyete bu veri tabanlarında ulaşıldığı görülmektedir. Tam metin erişimli konu veri tabanlarını değerlendirirken dikkat edilmesi gereken temel unsur üniversitede o konu alanında çalışan eğitici ve öğrencilerin sayısıdır. Belirli alanlarda çalışan kişilerin sınırlı sayıda olması bu alanlardaki kullanımın düşük görünmesine neden olmaktadır. Ancak bu alanda üretilen yayın sayısı ve veri tabanlarına gelen taleplerin veri tabanı aboneliklerine etken olduğu düşünülmektedir.

Tablo 2. Konu veri tabanları 2011 kullanım istatistiği ve maliyeti

2011 Yılı Tam Metin Veri Tabanları	Konu	Tarama	İndirme	B.fiyat
American Chemical Society Publ.	Kimya	88034	17082	1,4 $
American Istitute of Physics	Fizik	4010	7517	0,4$
BioOne.1 BioOne. 2	Biyoloji	4027	546	3,6$
BMJ Online Journals	Tıp	5973	34586	0,2 £
Cochrane Library	Tıp	34063	13348	0,4 $
Comm. & Mass Media Complete	İletişim	78073	1064	6,1 $
Hein Online	Hukuk	74411	9669	0,80 TL
Hukuk Türk	Hukuk	3956	6881	0,20 TL
Institute of Physics	Fizik	56251	14076	0,2 £
JSTOR	Bilim - Sanat	23729	16151	0,12 $
KARGER	Tıp	4155	15446	0,8 €
LEXISNEXIS	Hukuk	19281	14792	0,8 €
Lylell Collection	Yer Bilimleri	77330	180	17 £
McGrawHill Emergency Medicine	Tıp	188	814	16$
McGrawHill Access Medicine	Tıp	74	265	14 $
McGrawHill Access Surgery	Tıp	38	152	26 $
MD Consult	Klinik Tıp	56228	12980	1,2 $
NATURE	Teknoloji	5229	9431	0,4 €
OVID	Tıp	44293	13298	EKUAL
Oxford University Grove Art	Resim	34624	12762	0,2 $
Oxford University Grove Music	Müzik	46354	12756	0,12 $
PsycArticles	Psikoloji	79652	14660	0,6 $
SCIENCE Online	Fen bilimler	458	1,946	3 $
SportDiscus	Spor	78095	1574	5,6 $
Thieme e-Journals	Tıp	-	1222	6,8 €
UpToDate	Tıp	-	16807	0,5 $
WESTLAW	Hukuk	2530	3880	2,7 €

Bibliyografik Veri Tabanları:

Bibliyografik veri tabanlarında en yüksek kullanımın ISI Web of Knowledge veri tabanında olduğu görülmektedir. Bunun temelinde de akademik yükselmelerde hem jüri üyeleri hem de adaylar tarafından yoğun olarak kullanılması söz konusu olmaktadır.

Bibliyografik veri tabanlarının kullanımı ile ilgili en ilgi çekici olan ise LISTA veri tabanıdır. Akademik kadro olarak küçük bir grup tarafından kullanıldığı düşünülen bu veri tabanı kullanımda ikinci sırada yer almaktadır. En az kullanım ise kütüphanecilerin seçim ve sağlamada kullandığı Ulrich veri tanıdır.

Tablo 3. Bibliyografik veri tabanları 2011 kullanım istatistiği

Bibliyografik Veri Tabanları	Konu	Tarama Sayısı
CAB Abstracts	Kimya	77664
Econlit	Ekonomi	77768
International Pharmaceutical Abstracts	Eczacılık	34499
ISI- Web of Knowledge	Genel	129972
LISTA	Bilgi Bilim	78008
MathSciNet	Matematik	55925
MEDLINE	Tıp	1897
Reaxys	Eczacılık	3458
Scifinder Scholar	Kimya	6462
Scopus	Genel	56467
ULRICH'S Periodicals Directory	Genel	1166

Elektronik Kitap Veri Tabanları:

Elektronik kitapların değerlendirilmesinde en çok kullanım üniversitenin ilk abone olduğu kitap veri tabanı olan Ebrary veri tabanıdır. Ebrary veri tabanından sonra koleksiyon olarak daha küçük bir kitap dermesine sahip olduğu belirtilen Wiley ikinci sırada gelmektedir. 2011 yılında kullanım olarak değerlendirilen veri tabanlarından az kullanıldığı belirlenen tem metin kitap veri tabanlarına 2012 yılında aboneliğinin devam etmeyeceği belirtilmektedir.

Tablo 4. Elektronik kitap veri tabanları 2011 kullanım istatistiği

Elektronik Kitaplar	Konu	Tarama	Tam metin
Books 24X7	İşletme-Müh.-Finans	-	907
Ebrary	Genel	-	72570
Hiper Kitap	Genel	-	8260
Jaypee Dijital	TIP	-	965
SPRINGER - Economics E-Book Coll.	işletme	-	276
SPRINGER - Social Science, Law E-Book Coll.	Sosyal Bil.	-	705
SPRINGER - Medicine E-Book Collection	Sağlık	-	2085
SPRINGER - Physics E-Book Coll.	Fizik	-	2385
SPRINGER - Engineering E-Book Coll.	Mühendistlik	-	720
Wiley 36 Online Books	Genel	-	20562

Açık Erişim Sistemi

Ankara Üniversitesi bünyesinde çıkarılan yayınlar ve/veya üniversite akademisyenleri tarafından, üretilmiş yayınlara serbest erişimini sağlamak amacıyla başlatılan bir girişimdir. Ankara Üniversitesi akademik personelinin yazmış olduğu bilimsel makale, bildiri, rapor, tanıtım ve benzeri bilimsel çalışmalar her yıl belirli bir oranda artış göstermektedir. Bu yayınlar ulusal ve uluslararası tanınmış yayınevleri tarafından yayınlanan bilimsel dergilerde ve/veya yurt içi ve yurt dışı çeşitli yayınlarda yer almaktadır. Açık erişim sistemi içinde akademisyenler tarafından üretilen bu makalelerle birlikte yurt içi ve yurt dışında başka yayınlarda yayınlanmış ya da yayınlama aşamasındaki makaleler, bildiri ve konferans metinleri, ders notları ve projeler tam metin olarak yer almaktadır.[2]

Ankara Üniversitesi Açık Erişim Sistemi'nin İnternet ortamında kullanıma açılması ayrıca, ulusal ve uluslararası açık arşiv çalışmalarına katkı sağlama yanında bilgiye erişimde geleneksel yöntemlerin yanı sıra bilgi teknolojilerinin sunduğu olanaklardan da

[2] Ankara Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı ile 06 Ocak 2012 de yapılan görüşme

yararlanarak Internet ortamında isteyen herkesin Üniversite akademisyenleri tarafından üretilmiş bilgilere serbest erişimini sağlamaktadır.

Açık erişim sisteminde yukarıdaki faaliyet alanları içinde düzenlenmiş materyallere yazar adı, başlık, anahtar kelime ve tam metin indeksleme gibi farklı erişim uçlarından erişim sağlanmaktadır. Google akademik, OISTER gibi çeşitli tarama motorları tarafından da taranan Ankara Üniversitesi açık arşivi, OAI'ye kayıtlıdır. Sistemin OAI-PMH protokolüne uygunluğu sağlanmıştır. Sistemde 2011 yılı sonu itibari ile toplam 6317 tam metin veri bulunmaktadır(Ankara Üniversitesi Açık).

Tablo 5: Ankara Üniversitesi Açık Erişim Sistemi İçeriği

	HTML	PDF	PPT	Word	XML	Diğer	Toplam
Makale	65	2272		4		3	2344
Kitap İçinde Bölüm	8	19		1		1	29
Monografi	84	368		106		2	560
Bildiriler	29	28	14	2			73
Kitap		19					19
Tez	1	3222	1	29	1	27	3281
Diğer		10				1	11
Toplam	**187**	**5938**	**15**	**142**	**1**	**34**	**6317**

Ankara Üniversitesi açık erişim sistemi yurt içi ve yurt dışı araştırmacılar tarafından yoğun olarak kullanılmaktadır. Sistemin web sayfasından güncel tüm istatistiklere erişim mümkündür.

Tablo 6: Açık Erişim Sistemi Kullanım İstatistikleri

	Kayıtlı Üye Sayısı	Sayfa Görüntüleme Sayısı	Tekil Ziyaretçi Sayısı	Dosya İndirme Sayısı
Haftalık		4603	2891	1723
Aylık		798036	508103	233959
Toplam	**6288**	**5889244**	**3965357**	**1247904**

Online Yayınevi

Ankara Üniversitesi internette Türkçe içeriğe ulusal destek sağlamak ve üniversitenin bilimsel potansiyelini tüm araştırmacıların hizmete sunmak amacıyla başlattığı telifi Ankara Üniversitesinde olan bilimsel dergiler ile Fakülteler tarafından yayınlanan kitaplar tam metin olarak hizmete açılmıştır.

Üniversite birimleri tarafından yayınlanan 36 dergi ilk sayısından günümüze yayınlanan tüm sayıları ile tam metin olarak yaklaşık 17.400 makale hizmete sunulmaktadır (Ankara Üniversitesi dergiler). Bu sayı her geçen gün artmaktadır.

Dergilere paralel olarak üniversitenin birimleri tarafından yayınlanan kitaplarda (Aralık 2011 tarihi ile 650 tane) tam metin olarak erişime açılmaktadır. Yayınlanan kitapların tam metin olarak eklenmesi sürdürülmektedir (Ankara Üniversitesi kitaplar).

Dergi ve kitaplara ek olarak üniversite tarafından yayınlanan 6 adet bülten de tam metin olarak erişime açılmıştır. Ankara Üniversitesi haberler bültenine 41. sayısından son sayısına kadar erişime açılmışken, diğer bültenlerin tüm sayıları erişime açıktır (Ankara Üniversitesi bültenler)

Ankara Üniversitesinin Online yayınevine 2009 yılında gazeteler ve yazma eserler de eklenerek kapsamı genişletilmiştir. Üniversitenin Siyasal Bilgiler Fakültesi(SBF) kütüphanesinde bulunan gazetelerin 1940 yılına kadar olan sayıları taranarak bilgisayar ortamında tam sayfa hizmete sunulmaktadır. Aralık 2011 itibari ile veri tabanında osmanlıca ve Türkçe olmak üzere 18 adet gazete hizmete sunulmaktadır (Ankara Üniversitesi gazeteler).

Üniversite Kütüphane yetkilisi ile yapılan görüşmede, üniversitenin koleksiyonundan hizmete sunulan bu gazetelerin yanında Milli Kütüphane Başkanlığı ile yapılan protokol ile Milli Kütüphane tarafından Dijital ortama atılan gazeteler de üniversitemiz sayfasından kullanıcı hizmetine sunulmaktadır. Ulusal kaynakların tasarruf edilmesi ve aynı gazetelerin farklı kütüphanelerde tekrar tekrar taranmasının önüne geçilmesi amacıyla gerçekleştirilen protokol başta TBMM kütüphanesi olmak üzere diğer kütüphanelere de yaygınlıaştırılması planlandığı öğrenilmiştir.

Elektronik ortamda sunulan dergi, kitap, bülten ve gazetelere Ankara Üniversitesi web sayfasında http://onlineyayinevi.ankara.edu.tr/ linkinden erişebilmektedir.

Tablo 7: Ankara Üniversitesi dergi, gazete, bülten ve kitaplar

2011	Dergiler	Gazeteler	Bültenler	Kitaplar
Sistemdeki Adedi	44	18	6	653
Sistemdeki Sayı Adedi	1524	690	228	
Sistemdeki Makale Adedi	17293	12817		

Online yayınevinde yer alan dergi, kitap, bülten ve gazeteler de yurt içi ve yurt dışı araştırmacılar tarafından yoğunlukla kullanılmaktadır. Dergiler içerdikleri tam metin makale sayısına da bağlı olarak 40 milyona yakın tarama ve 7 milyon 500 binin üzerinde indirme ile büyük bir kullanım oranı göstermektedir. Bu kullanımlar web sayfasından güncel olarak takip edilmektedir. Bu denli büyük bir kullanım üniversitenin hizmetleri açısından büyük önem taşımaktadır.

Tablo 8: Online yayınevi 2011 kullanım istatistikleri

Online Yayınevi kullanımı			
	Ziyaretçi	**Tarama**	**Dosya indirme**
Dergiler	250.090	38.892.761	7.585.954
Gazeteler	34.510	15.504.787	5.768.246
Bültenler	20.350	364.219	112.776
Kitaplar	166119	55.386.877	1.898.679

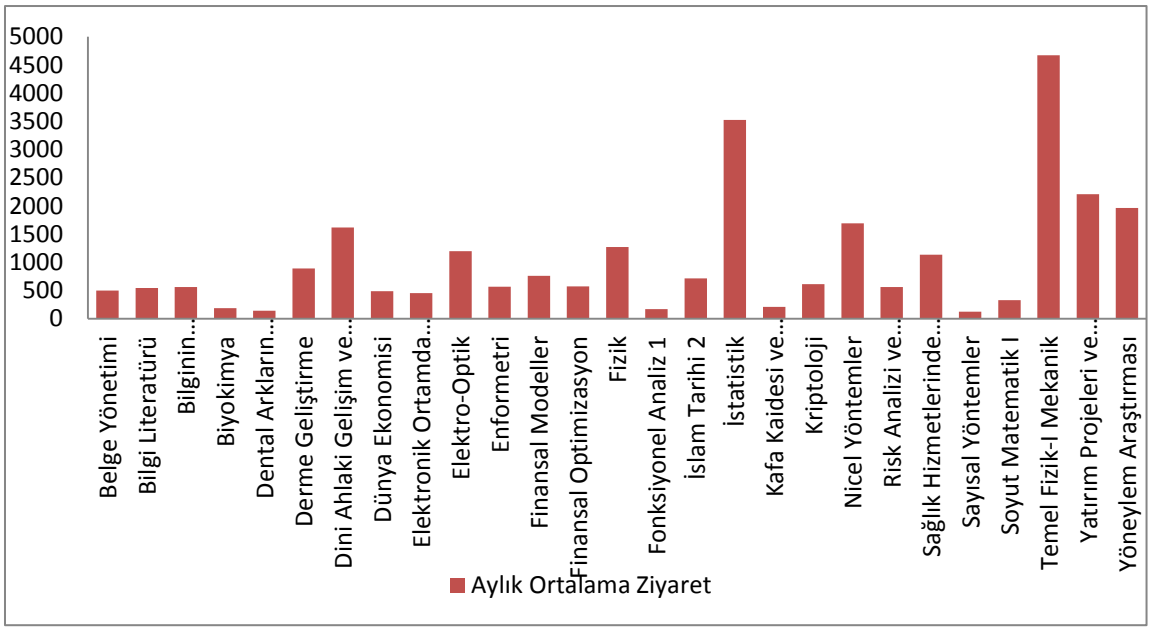
Açık Ders Malzemeleri

Açık Ders Malzemeleri (ADM) bir üniversitede verilen derslerin internet ortamında açık ve ücretsiz olarak erişimine ve kullanımına imkân sağlayan her türlü ders kaynaklarıdır. Açık ders malzemesi, ders izlencesi, ders notları, ders sunumları (Powerpoint sunumlar, video, animasyon, vb), örnek sınav ve çözümleri, örnek ödev ve çözümleri, proje ve uygulamalar, ek okuma parçalarından oluşmaktadır.

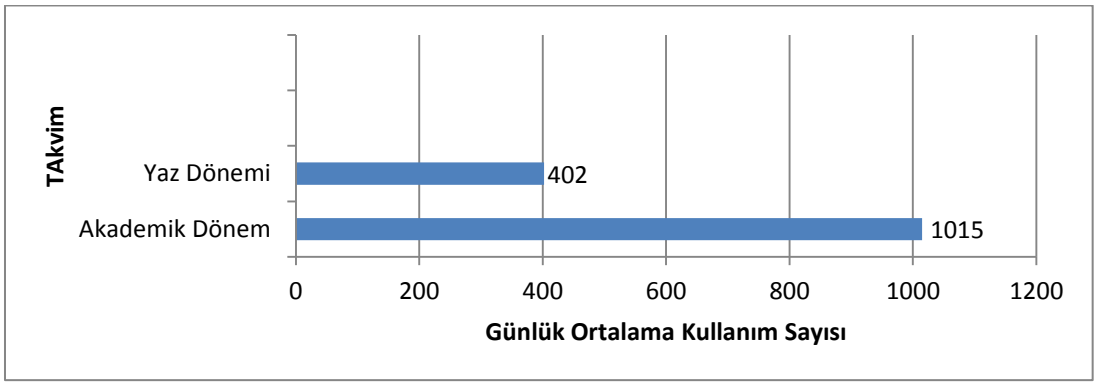
Açık Ders Malzemeleri öğrencilerin dersle ilgili kaynaklarını zenginleştirirken öğretim üyelerine de verdikleri derslerin içeriklerini benzer dersleri verenlerle karşılaştırma, bunlardan yararlanma ve bunları geliştirme olanağı sağlamaktadır.

Ülkemizde üniversite sayısı sürekli artmaktadır. Buna karşılık öğretim elemanı ve Türkçe ders kaynaklarının eksikliği de o oranda kendisini hissettirmektedir. Ülkemiz genelinde öğrenci ve öğretim elemanlarının kullanabileceği ders materyallerinin oluşturulması fikri TÜBA tarafından 2006 yılının ortalarında ortaya konuldu(TÜBA açık ders). Ulusal Açık Ders Malzemeleri Konsorsiyumu (UADMK) 25 Mayıs 2007 tarihinde yapılan ve 45 üniversitenin temsil edildiği ilk Genel Kurul Toplantısında konsorsiyum protokolünün imzalanmasıyla kurulmuş ve bir Yönetim Kurulu oluşturulmuştur. Bugün 58 üniversitenin katılımıyla oluşan Açık Ders Kaynakları Konsorsiyumu telif ve tercüme ders kaynaklarından oluşmaktadır. TÜBA öncülüğünde başlatılan açık ders projesine Ankara Üniversitesi hem yönetim hem de içerik olarak destek vermektedir. 2011 Aralık itibari ile üniversite web sayfasında 27 ders kullanıcıların hizmetine sunulmaktadır(Ankara Üniversitesi Açık..). Öğretim elemanları tarafından yeteri desteğin alınamadığı gözlenen projenin geliştirilmesi ve desteklenmesi amacı ile ile Türkiye üniversiteleri arasında bir ilkin gerçekleştirildiği gözlenmektedir. Ankara Üniversitesi Atama ve Yükselme Kriterleri arasına açık ders materyali hazırlama ve üniversitemiz web sayfası üzerinden hizmete sunmayı akademik puan olarak değerlendirmiştir(Ankara Üniversitesi atama...). Ayrıca hazırlanan Açık Ders Materyalleri Destekleme Yönergesi(ADEYÖN) ile TÜBA nın ortaya koyduğu standartlarda hazırlanan derslere maddi destek verilmektedir(Ankara üniversitesi adeyön...). Açık kaynak kodlu Moodle programı üzerindeki tüm derslere http://acikders.ankara.edu.tr/ adresinden ulaşılabilmektedirler.

Tablo 9: Açık ders kullanım istatistiği(dersler)

Tablo 10: Açık ders kullanım istatistiği(dönemler)

Türkiye Eğitim Araştırmaları Veri Tabanı

Türkiye'de eğitim konusunda üretilen araştırma raporları ve akademik tezlere erişimi sağlamak amacı ile oluşturulan Türkiye Eğitim Araştırmaları Veri Tabanı Milli Eğitim Bakanlığı ve Ankara Üniversitesi işbirliği ile oluşturulmuştur. Projenin amacı: *"Türkiye'de yapılan eğitimle ilgili bilimsel araştırmaları derleyerek bir veri tabanı oluşturmak ve bu veri tabanı ile yurt içi ve yurt dışında bilgiyi üretenler ile kullananlar arasında köprüyü kurmak amacıyla, Türkiye Eğitim Araştırmaları Veri Tabanı adlı bir çalışma başlatılmıştır. Bu çalışma, eğitimle ilgili karar vericilere alternatifler sunacak ve bilginin paylaşımını artıracaktır. Böylece araştırmacıların daha önce araştırılmış*

*konuları yakından takip edebilmeleri ve araştırılmamış konulara yönelmelerini sağlamak"(Atılgan, 2004)*olarak belirlenmiştir.

Çalışmanın başlangıcında YÖK Dokümantasyon merkezinde bulunan eğitim konusundaki tezlerden 1995 yılından günümüze kadar hazırlananların bibliyografik künyeleri tespit edilmiştir. Bu tezlerin İngilizce ve Türkçe özetleri ile iç kapaklarının da fotokopileri alınarak bibliyografik doğrulamaları yapılmıştır. Bu künyeler sağlanan kütüphane otomasyon programına girilerek veri tabanı oluşturulmuştur. Özetler ise OCR yöntemi ile taranarak künyelerle ilişkilendirilmiş ve veri tabanına eklenmiştir. Veri tabanında 2180 tezin bibliyografik verisi web sayfası üzerinden araştırmacıların hizmetine sunulmuştur. Bu tezlerden 1009 tanesinin İngilizce ve Türkçe özetleri de hizmete açılmıştır. Veri tabanına ayrıca EARGED tarafından desteklenen tezler ve diğer araştırmalar da tam metin olarak aktarılmıştır(Türkiye…).

Veri tabanından araştırıcılar anahtar kelime, konu başlığı, yazar adı, eser adı, üniversite vb alanlardan tarama yaparak erişim sağlayabilmektedir.

Kayıtlı Üye	Sayfa Görüntüleme	Ziyaretçi	Dosya İndirme
	Günlük: 1572	Günlük: 1491	Günlük: 232
	Haftalık: 3934	Haftalık: 3669	Haftalık: 512
	Aylık: 69673	Aylık: 66340	Aylık: 7767
Toplam: 2180	Toplam: 321853	Toplam: 300598	Toplam: 36387

Tablo 11. TEAV 2011 Kullanım istatistikleri

Yazmalar

Ankara Üniversitesi kütüphanelerinde bulunan yazmalar Ahmet Celalettin Baykara, Mustafa Con, İsmail Saib, Hilmi Bayhan gibi ünlü koleksiyonculardan satın alma ve çeşitli şahıslardan değişik dönemlerde bağış yoluyla sağlanmıştır. Bu koleksiyonlar yaklaşık 15.000 cilt yazma eser içermektedir. Bazı kitapların içerisinde birden fazla eserin de yer aldığı göz önünde bulundurulursa, bu sayı yaklaşık 35.000 esere ulaşmaktadır. Edebiyat, tarih, coğrafya, dilbilim, fen bilimleri, felsefe, din konularının ağırlık taşıdığı bu yazmalar arasında Hicri III., IV. ve V. yüzyıllarda yazılmış son derece değerli eserlerin yanında bizzat yazarlarının kaleminden çıkmış olanlarda bulunmaktadır(Atılgan, 2004)

Çeşitli bilimsel çalışmalarla geçmişe ışık tutacak olan tam bir tarih, bilim ve kültür hazinesi olan bu yazmalar, bibliyografik tanımları ve kontrolleri tamamlanarak yayımlanacak kataloglarla araştırmacıların yararlanmasına sunulmak amacı ile yazmaların bibliyografik kimlikleri hazırlanarak basılı kataologlarının yayınlanması ve seçilen yazmaların bilgisayar ortamına atılması amacıyla bir dizi çalışma yapılmıştır.

İlk aşamada yazmalara ait bibliyografik bilgiler hazırlanarak, form-fişlere aktarılmıştır. 15.000 cilt yazma için yaklaşık 35.000 fiş hazırlanmıştır. Bu fişlerin kontrol ve düzeltmeleri yapılarak 8 bin tanesi veri tabanına aktarılmıştır. Aktarılan bu fişlerden 2 cilt halinde Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yazmalar Kataloğu yayınlanmış, üçüncü cilt yayın aşamasına getirilmiştir. İkinci aşamada ise bibliyografik denetimi gerçekleştirilmiş yazmalardan; uzmanlar tarafından konu, değer ve orjinallik değerlendirilmesi sonucu seçilenler öncelikli olmak üzere; 2700 eserden oluşan koleksiyonun 180 bin sayfa görüntüsü bilgisayar ortamına atılarak kullanıcalar internet üzerinden hizmete açılmıştır(http://yazmalardtcf.ankara.edu.tr/). Ancak proje 2009 yılında geçici olarak durdurulmuştur.

Sonuç

Üniversite kütüphanelerini diğer bilgi merkezlerinden ayıran temel özellik, araştırmacıların hizmetine sunduğu eğitim öğretimi destekleyen yayınlar yanında bilimsel araştırmayı kolaylaştıracak yayınlarında bulunmasıdır. Üniversiteler yapıları gereği ve kütüphane kullanıcılarının bilimsel bilgiye anında ulaşma istekleri ve bilgi erişimde zaman ve mekan sınırının bulunmamasıdır. Bu nedenle de üniversite kütüphaneleri basılı materyaller yanında elektronik bilgi kaynaklarını da yoğun olarak barındıran ve hizmete sunan kurumlardır.

Ankara Üniversitesi diğer üniversite kütüphanelerinden farklı olarak elektronik veri tabanları yanında açık erişim sisteminde dergiler, kitaplar, kurumsal açık arşivi ve gazeteleri de tam metin olarak hizmete sunarak fark yaratmaktadır. Bu kaynaklar yurt içi ve yurt dışı araştırmacıları tarafından yoğun olarak kullanılmaktadır.

Kullanıcıların aradıkları bilgiye en kısa sürede ve en isabetli erişimi sağlayabilmelerinde veri tabanları konusunda bilgilendirme etkinlikleri büyük önem taşımaktadır.

Kaynaklar

Ankara Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkalığı. 06 Ocak 2012 Ankara Üniversitesi web sayfası açık ders materyalleri http://acikders.ankara.edu.tr/

Ankara Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkalığı. 06 Ocak 2012 Ankara Üniversitesi web sayfası *Açık erişim*. http://acikarsiv.ankara.edu.tr

Ankara Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkalığı. 06 Ocak 2012 Ankara Üniversitesi web sayfası. *Bültenler* http://bultenler.ankara.edu.tr/

Ankara Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkalığı. 06 Ocak 2012 Ankara Üniversitesi web sayfası. *Dergiler* http://dergiler.ankara.edu.tr/

Ankara Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkalığı. 06 Ocak 2012 Ankara Üniversitesi web sayfası. *Kitaplar* http://kitaplar.ankara.edu.tr/

Ankara Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkalığı. 06 Ocak 2012 Ankara Üniversitesi web sayfası *Türkiye eğitim araştırmaları veri tabanı*. http://teav.ankara.edu.tr/

Ankara Üniversitesi web sayfası 06 Ocak 2012 *Açık ders materyalleri yönergesi* http://www.ankara.edu.tr/acik_ders_malzemeleri_destegi.php

Ankara Üniversitesi web sayfası 06 Ocak 2012 *Öğretim üyeliğine Atama ve Yükseltme kriterleri* http://www.ankara.edu.tr/snt.php?id=237

Ankara Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkalığı. 06 Ocak 2012 Ankara Üniversitesi web sayfası *misyon ve vizyonu* http://kutuphane.ankara.edu.tr/?bil=bil_icerik&icerik_id=32

Ankara Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkalığı. 06 Ocak 2012 Ankara Üniversitesi web sayfası *veri tabanları* *http://kutuphane.ankara.edu.tr/?bil=bil_icerik&icerik_id=71*

Ankara Üniversitesi: Tarihçe. Yayına Hazırlayan Necdet Adabağ.. ve diğerleri. Ankara: Ankara Üniversitesi, 2006.518 s.

Atılgan, Doğan **"***Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yazmalarının bilgisayar ortamına aktarılması"(2004) Ankara Üniversitesi açık arşivi. 28.12.2001* http://acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/71/311.htm?show

Atılgan, Doğan **"**Bilimsel bilgiye erişimin önemi ve Türkiye'de eğitim araştırmaları veri tabanı"(2004) Ankara Üniversitesi açık arşivi. 28.12.2011 http://acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/56/276.htm?show

Türkiye Bilimler Akademisi Web sayfası 02 Ocak 2012. Açık Ders malzemeleri projesi 2006-2001 http://www.acikders.org.tr/dokumanlar/acikders_proje_tanitim_06-11.pdf